

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig - Craffu ar Gyllideb Ddrafft 2026-27 Llywodraeth Cymru

Cyflwyniad

Ar 14 Hydref 2025, gosododd Llywodraeth Cymru ei Chyllideb Ddrafft amlinellol ar gyfer 2026-27 ac ar 3 Tachwedd 2025, gosododd ei Chyllideb Ddrafft fanwl. Mae'r ymateb hwn yn dilyn tystiolaeth a roddwyd i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod craffu ar y gyllideb ar 26 Tachwedd 2025.

Yn y cyfarfod hwnnw, roedd y Pwyllgor wedi cynnal tair sesiwn graffu. Roedd y sesiwn gyntaf yn edrych ar faterion gwledig gyda'r Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig. Roedd yr ail sesiwn yn edrych ar faterion yn ymwneud â masnach a ffiniau gyda'r Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio. Roedd y sesiwn derfynol yn edrych ar yr economi a sgiliau gydag Ysgrifennydd y Cabinet a'r Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol.

Mae'r argymhellion yn dilyn y tair sesiwn graffu wedi cael eu hystyried yn ofalus. Bydd y Dirprwy Brif Weinidog yn ateb argymhellion 19-25 isod. Mae argymhellion 1-18 yn cael eu hateb ar wahân.

Hoffem ddiolch i'r Pwyllgor am eu cefnogaeth barhaus

Cynnwys

1.	Cymorth amaethyddol	4
2.	Pysgodfeydd	6
3.	TB Buchol	8
4.	Garddwriaeth.....	9

1. Cymorth amaethyddol

Argymhelliad 19.

Rhaid i Lywodraeth Cymru ystyried yr holl fecanweithiau posibl sydd ar gael iddi i sicrhau bod y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn cael y cyllid sydd ei angen i gyflawni ei huchelgais, drwy gefnogi ffermwyr. Fel rhan o hyn, rhaid i Lywodraeth Cymru ddatgan ei safbwynt yn glir ar ddyrannu cymorth amaethyddol drwy ddefnyddio fformiwla Barnett, a dylai ailagor trafodaethau gyda'r DU ynghylch symud yn ôl i ddyrannu cymorth yn seiliedig ar anghenion/cynhyrchu ar gyfer amaethyddiaeth.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Rydym yn darparu £367m ym mlwyddyn gyllidol 2026-27, gan gynnwys yr holl gyllid fferm newydd (£339.6m) a gafodd ei osod yn llinell sylfaen cyllideb Llywodraeth Cymru rhwng 2024-5. Llwyddodd Llywodraeth Cymru i wneud hyn yn dilyn penderfyniad Llywodraeth y DU i ddileu'r arian a oedd wedi'i neilltuo'n flaenorol ar gyfer cyllid amaethyddol yng Nghymru, sy'n golygu mai Gweinidogion Cymru sy'n penderfynu ar lefel y cyllid amaethyddol i Gymru erbyn hyn.

Mae Gweinidogion Cymru yn cydnabod pwysigrwydd y sector. Dyna pam mae Llywodraeth Cymru yn cynnal cyllideb o £238m ar gyfer cynllun yr haen Gyffredinol a hen gynllun y Taliad Sylfaenol yn 2026, gan annog cynifer o ffermwyr â phosibl i ymuno â'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy er mwyn iddynt allu dechrau gwireddu'r manteision cyn gynted â phosibl gan warantu o leiaf £102m eleni i annog nifer sylweddol i fanteisio ar y Gweithredoedd Dewisol a Chydweithredol, a fydd yn hanfodol i gyflawni ein hymrwymadau hinsawdd a natur.

Yn yr un modd ag ar gyfer pob maes gwariant arall, bydd fformiwla Barnett ond yn cael ei defnyddio ar gyfer unrhyw newidiadau mewn gwariant yn Lloegr yn y dyfodol ar raglenni sydd wedi'u datganoli yng Nghymru. Mae Cymru'n cael yr un newid y pen â Lloegr, gyda ffactor anghenion ychwanegol o 5%. Mae'r Pwyllgor Sefydlog Rhyngweinidogol ar Gyllid wedi cytuno ar ddarn o waith ar y cyd sy'n edrych ar ffyrdd o wella gweithrediad fformiwla Barnett. Bydd y gwaith hwn yn cael ei adrodd yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Sefydlog Rhyngweinidogol ar Gyllid yn y gwanwyn.

Goblygiadau ariannol – Dim.

Argymhelliad 20.

Dylai Llywodraeth Cymru a Llywodraeth nesaf Cymru ystyried sut y gallant sicrhau bod gwerth y pecyn cymorth amaethyddol mewn termau real yn dychwelyd i lefelau cyn 2016

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i fuddsoddi mewn cymorth amaethyddol a chyllid fferm sy'n gweithio i gyflawni ein huchelgeisiau cyffredin ar gyfer diogelwch bwyd cynaliadwy a sicrhau amcanion carbon ac amgylcheddol hanfodol. Mater i Weinidogion Cymru, gyda chymeradwyaeth y Senedd, yw penderfynu sut i ddyrannu cyllideb Llywodraeth Cymru i adlewyrchu'r amgylchiadau a'r blaenoriaethau yng Nghymru. Er bod cyllidebau amaethyddiaeth a chyllid fferm bellach yn gweithredu ar gylchoedd blynyddol yn unig, yn wahanol i raglenni blaenorol a ariannwyd gan yr Undeb Ewropeaidd, bydd Llywodraeth Cymru bob amser yn ceisio defnyddio'r holl adnoddau sydd ar gael i sicrhau cyllideb sy'n cefnogi'r sector pwysig hwn orau.

Goblygiadau Ariannol – bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni o fewn y cyllidebau presennol

2. Pysgodfeydd

Argymhelliad 21.

Dylai Llywodraeth Cymru ystyried a allai dyrannu cyllid ychwanegol ar gyfer y Llinell Wariant yn y Gyllideb Pysgodfeydd gyflymu'r gwaith o ddatblygu'r Cynlluniau Rheoli Pysgodfeydd sy'n weddill

Ymateb: Derbyn

Bydd y cyllid yn cyflymu'r gwaith o gyflawni prosiectau gwyddoniaeth a thystiolaeth a fydd yn llywio cynnwys Cynlluniau Rheoli Pysgodfeydd a sut rydym yn rhoi camau gweithredu penodol ar waith, yn enwedig ar gyfer stociau nad ydynt yn rhai cwota. Er enghraifft, yn ddiweddar rydym wedi comisiynu astudiaeth a fydd yn gwella ein dealltwriaeth o bysgodfeydd crancod brown a chimychiaid yn sylweddol yn nyfroedd Cymru i lywio'r Cynllun Rheoli Pysgodfeydd Crancod a Chimychiaid a chamau rheoli yn y dyfodol.

Goblygiadau Ariannol – bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni o fewn y cyllidebau presennol

Argymhelliad 22.

Dylai Llywodraeth Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am ddatblygiadau sy'n ymwneud â'r Gronfa Pysgodfeydd a Thwf Arfordirol

Ymateb: Derbyn

Rydym yn croesawu'r dyraniad canlyniadol o £18 miliwn dros 12 mlynedd a'r £1.29 miliwn a ddyrannwyd yn 2026-27 gan Lywodraeth y DU, o ganlyniad i'r £360 miliwn a gyhoeddwyd gan Gronfa Pysgodfeydd a Thwf Arfordirol y DU.

Mae pwysigrwydd ein diwydiant pysgota a chymunedau arfordirol wedi cael ei gydnabod yng nghyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru, gyda £1.29 miliwn yn ychwanegol wedi'i ddyrannu ar gyfer y sector pysgodfeydd ar gyfer blwyddyn ariannol 2026-27.

Bydd y gyllideb ychwanegol yn cael ei buddsoddi yn y meysydd blaenoriaeth canlynol:

- Datblygu'r farchnad

- Diogelu'r amgylchedd a chynaliadwyedd
- Buddsoddi yn y gweithlu
- Twf ac adeiladu capasiti mewn cymunedau arfordirol
- Gwyddoniaeth a thystiolaeth.

Byddwn yn fodlon rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am y cynnydd o ran cyflawni wrth i'r trafodaethau â rhanddeiliaid a'r gweithgarwch disgwylidig ddatblygu.

Goblygiadau ariannol – Dim.

Argymhelliad 23.

Dylai Llywodraeth Cymru ystyried sut gellid defnyddio'r Gronfa Pysgodfeydd a Thwf Arfordirol i sicrhau bod manteision cadwyn gyflenwi bwyd môr Cymru yn aros yng Nghymru er budd cymunedau arfordirol, gan gynnwys buddsoddi yn y sector prosesu bwyd môr

Ymateb: Derbyn

Mae cyfleoedd cyllido i sicrhau bod manteision cadwyn gyflenwi bwyd môr Cymru yn aros yng Nghymru yn rhan annatod o'r blaenoriaethau ar gyfer y gyllideb ychwanegol hon.

Goblygiadau Ariannol – bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni o fewn y cyllidebau presennol

3. TB Buchol

Argymhelliad 24.

Dylai'r adolygiad o daliadau digolledu TB buchol gael ei gwblhau cyn diwedd y Senedd hon er mwyn cyfrannu at ddull gweithredu nesaf Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, rhaid i Lywodraeth Cymru fabwysiadu dull ataliol o ariannu TB buchol drwy fynd i'r afael â'r clefyd ei hun gyda pholisïau effeithiol. Dylid llunio'r rhain ar sail tystiolaeth a chyngor y Grŵp Cyngor Technegol a'r Bwrdd Rhaglen, gan gynnwys dysgu gwersi o arferion gorau yng Nghymru a thu hwnt

Ymateb: Derbyn yn rhannol

Rydym yn comisiynu adolygiad annibynnol o ddigolledu TB buchol drwy ymarfer caffael. Y bwriad yw dyfarnu'r contract cyn y cyfnod cyn yr etholiad, a disgwylir adroddiad erbyn diwedd 2026.

Mae'r Grŵp Cyngori Technegol a'r Bwrdd Rhaglen Dileu TB wedi nodi rhaglen waith, sy'n eu galluogi i ganolbwyntio ar feysydd allweddol TB buchol. Mae'r cyngor a ddarparant yn seiliedig ar dystiolaeth, sy'n cynnwys gwersi a ddysgwyd ac arferion gorau o Gymru a thu hwnt. Mae newidiadau diweddar i bolisi eisoes wedi elwa o gyd-ddylunio o'r fath, ac mae'r dull hwn yn parhau.

Goblygiadau Ariannol – bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni o fewn y cyllidebau presennol

4. Garddwriaeth

Argymhelliad 25.

Dylai Llywodraeth Cymru nodi'n glir yn y gyllideb hon pa gymorth y bydd garddwriaeth yn ei gael o bob dyraniad, a dylai Llywodraeth nesaf Cymru nodi hynny mewn cyllidebau yn y dyfodol.

Ymateb: Gwrthod

Mae Llywodraeth Cymru yn darparu gwahanol fathau o gymorth i'r sector garddwriaeth. Fodd bynnag, ni fyddai cyflwyno un prif ffigur ar gyfer cyfanswm y gwariant ar y sector hwn yn adlewyrchu natur y gefnogaeth a ddarperir yn gywir. Elfen bwysig o'r gefnogaeth i'r sector yw'r rhaglen Trosglwyddo Gwybodaeth, Cyswllt Ffermio. Er y bydd y contract presennol yn dod i ben ar 31 Mawrth 2026, bydd rhaglen newydd ar gael o 1 Ebrill ymlaen a fydd yn cynnig ymyriadau cymorth am ddim ac â chymhorthdal.

Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn darparu dau gynllun grant cyfalaf pwrpasol sydd wedi'u cynllunio ar gyfer garddwyr – y Cynllun Garddwriaeth ac Arallgyfeirio Amaethyddol a'r Cynllun Grantiau Bach – Dechrau Busnes Garddwriaeth. Mae garddwyr hefyd yn elwa o bob cynllun grant arall sy'n draws-sectoraidd, megis grantiau amgylcheddol ac effeithlonrwydd, lle nad yw dyraniadau'r gyllideb yn nodi math o fferm na sector. Dylid nodi hefyd bod y Cynllun Garddwriaeth ac Arallgyfeirio Amaethyddol yn cynnwys gwariant ar arallgyfeirio i sectorau ar wahân i arddwriaeth. Mae'r swm a werir dan y cynlluniau hyn yn dibynnu ar nifer ac ansawdd y ceisiadau sy'n dod i law, ac nid yw o reidrwydd yn adlewyrchu lefel y gyllideb sydd ar gael.

Goblygiadau Ariannol – bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni o fewn y cyllidebau presennol